

LEIGH NEVILLE

A soldier in full camouflage gear, including a helmet and gloves, is shown from the chest up, aiming a submachine gun. The background is a blurred outdoor setting with trees and a fence.

**RUČNÍ
ZBRANĚ
JEDNOTEK
SPECIÁLNÍCH SIL**

2001-2015

**Ruční zbraně
jednotek speciálních sil
2001–2015**

**Ruční zbraně
jednotek speciálních sil
2001–2015**

Leigh Neville

GRADA PUBLISHING

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Leigh Neville

**Ruční zbraně jednotek speciálních sil
2001–2015**

Vydala Grada Publishing, a.s.,
U Průhonu 22, Praha 7,
obchod@grada.cz, www.grada.cz,
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 6532. publikaci

Odpovědná redaktorka Danuše Martinová
Přeložil Jan Syka

Sazba Q point, Praha
Počet stran 272
První vydání, Praha 2017
Výtisklo Tisk Centrum s.r.o., Moravany

Copyright © Leigh Neville, 2015
Originally published in Great Britain in 2015 by Pen & Sword Military.
All right reserved.

Knihla byla přeložena z originálu **Guns of the Special Forces 2001–2015**,
vydaného nakladatelstvím Pen & Sword.
Czech language translation © 2017 Grada Publishing, a.s.

*Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami
nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.*

ISBN 978-80-271-9694-4 (pdf)
ISBN 978-80-271-0329-4 (print)

Obsah

Úvod.....	7
Poděkování.....	16
1. Pistole.....	17
2. Samopaly a osobní obranné zbraně.....	62
3. Útočné pušky a karabiny.....	92
4. Bitevní pušky, pušky pro speciální určení a pušky pro přesnou střelbu (DMR).....	165
5. Bojové brokovnice.....	194
6. Speciální odstřelovačské a protimateriálové pušky.....	206
7. Automatické zbraně družstva a kulometry.....	225
8. Granáty, granátometry a ruční raketometry.....	245
9. Shrnutí a pravděpodobná budoucnost.....	262
Bibliografie.....	267
Rejstřík.....	269

Úvod

V době dospívání objevil autor „Ručních zbraní jednotek speciálních sil“ knihu, která mu doslova změnila život. Jmenovala se *Guns of Elite* (Zbraně elitních jednotek) a jejím autorem byl George Markham. Kniha nesla podtitul *Special Forces Firearms: 1940 to the Present* (Palné zbraně speciálních sil od roku 1940 do současnosti) a mapovala používání ručních zbraní jednotkami speciálního určení po celém světě. Popisovala od samých počátků činnost legendárních jednotek, jako byly britské SAS působící v severoafrické poušti za druhé světové války, jejichž příslušníci vyzbrojeni samopaly Thompson (Tommy Gun) si zahalovali zarostlé tváře velkými arabskými šátky, nebo vznik prvních specializovaných protiteroristických jednotek, tehdy charakteristicky oblečených do černých kombinéz a vlněných kukel. Tato kniha, vydaná poprvé v roce 1987, vzbudila autorův celoživotní zájem o svět vojenských ručních zbraní s důrazem na ty, které při svých operacích používají speciální jednotky. Tento mimořádný zájem přímo vedl i ke vzniku knihy, kterou držíte v rukou.

„Ruční zbraně jednotek speciálních sil“ jsou zamýšleny jako doplnění a pokračování vynikající Markhamovy publikace. Kniha začíná rokem 2001, jenž byl počátkem dění, které se dnes nazývá „globální válkou proti terorismu“, a zaměřuje se především na období po tomto roce. K zachování nezbytného kontextu je v každé kapitole obsažen krátký historický exkurs objasňující, proč právě ten či onen zbraňový systém, ráže nebo typ ovládl současná světová bojiště. Zvláštní pozornost je věnována zbraním používaným při operacích v Afghánistánu, Iráku a na dalších vzdálených bojištích, jako je Mali nebo Somálsko.

Kniha rozhodně nemá být nezáživným výčtem položek ve stylu „co kdo používá“, tedy něčím na způsob prodejního katalogu, ale je zaměřena na celkové zhodnocení každé širší kategorie ručních palných zbraní užívaných především vojenskými speciálními jednotkami v boji proti povstalcům a teroristům. V každé kapitole jsou popsány specifické operační potřeby, které vedly k pořízení nebo vývoji daného typu zbraně, je popsán účel, k němuž se daná zbraň používá a kdo a jakým způsobem s ní v taktických situacích bojuje. Podrobně se také seznámíme se současnými trendy vývoje daných typů zbraní a nahlédneme i do jejich pravděpodobné budoucnosti. Kniha rozebírá i vliv praktických zkušeností, získaných operátory v Afghánistánu a Iráku, na konstrukční úpravy zbraní a způsoby jejich operačního nasazení.

Termín „síly speciálního (či zvláštního) určení“ je velmi široký pojem a jeho definování může být poněkud obtížné, zvláště když místo něj často užíváme zjednodušený název „speciální jednotky“. Britové například nazýv-

vají veškeré své síly speciálního určení jako „speciální síly“ (UKSF), stejně tak jako Australané. Američané, Kanadané a stále častěji i mnohé evropské státy, nyní jako síly speciálního (či zvláštního) určení označují vojenské jednotky se speciálním výcvikem od SEALs vojenského námořnictva po armádní výsadkáře a výsadkáře záchranného sboru (Air Force Para Rescue Jumpers). V USA k těmto jednotkám samozřejmě náležejí i proslulé Zelené barety. Pro naše účely budeme pojem „speciální síly“ či „speciální jednotky“ používat v širším významu.

Když jsme si nyní řekli, jak budeme používat pojem samotný, zaměříme se na příslušníky těchto sil, na vojáky, námořní pěšáky, námořníky a letce. Jaká je přesně jejich činnost a jak lze definovat příslušníka speciálních sil? Zakladatel Delta Force plukovník Charlie Beckwith popsal ve svém známém bonmotu speciální operaci jako „...činnost, která vám vynesete buď vyznamenání, nebo pytel na mrtvolu – anebo obojí.“ Admirál Bill McRaven, původně příslušník Navy SEAL, později náčelník spojeného velitelství speciálních operací (JSOC) a nakonec náčelník vrchního velitelství speciálních operací ozbrojených sil Spojených států amerických (SOCOM), definoval před několika lety činnost speciálních sil takto: „Speciální operace je vedena silami, které k tomu byly speciálně vycvičeny, vybaveny a mají zvláštní podporu. Speciální operace je zaměřena na cíl, jehož zničení, zlikvidování, či v případě rukojmích naopak záchrana, jsou nezbytné z politických či vojenských důvodů.“

Velitelství SOCOM definovalo následující základní typy speciálních operací:

- Přímá akce (Direct Action, DA)
- Speciální (hloubkový) průzkum (Special Reconnaissance, SR)
- Úder proti zbraním hromadného ničení (Countering Weapons of Mass Destruction, C-WMD)
- Protiteroristická operace (Counter Terrorism, CT)
- Nekonvenční válka (Unconventional Warfare, UW)
- Výcvik domobrany a bezpečnostních sil v zahraničí (Foreign Internal Defence, FID)
- Pomoc bezpečnostním silám (Security Force Assistance, SFA)
- Osвобоzení rukojmích (Hostage Rescue and Recovery, HR)
- Protipovstalecká operace (Counter Insurgency, COIN)
- Humanitární pomoc v zahraničí (Foreign Humanitarian Assistance, FHA)
- Informační válka s cílem ovlivnit veřejné mínění či vlády zájmových zemí (Military Information Support Operations, MISO)
- Kontakty vojenských složek s civilním obyvatelstvem ve válkou postížených oblastech (Civil Affairs Operations, CA)

Výčet typů operací ilustruje šíři úkolů, které jsou pod praporem speciálních sil plněny. Téměř všechny z nich musely od roku 2001 plnit speciální síly USA a jejich koaličních spojenců v Iráku, Afghánistánu, Somálsku, Libyi, Sýrii,

Mali i jinde. Třemi nejčastějšími typy operací v posledních deseti letech zřejmě byly: přímá akce, speciální průzkum a výcvik domobrany a bezpečnostních sil v zahraničí. Je proto vhodné je stručně uvést do kontextu probíhající globální války proti terorismu.

Jako přímá akce je označována krátkodobá úderná operace obvykle s cílem zajmout nebo zabít určeného teroristu či povstalec, označovaného jako HVT (High Value Target, vysoce ceněný cíl), což může být například výrobce bomb nebo osoba klíčová pro nepřítelovu logistiku (v Afghánistánu se tyto operace označují obvykle jako Night Raids, noční nájezdy). Takto je často představována úloha speciálních sil veřejnosti, neboť dopadení teroristy je vnímáno jako jakýsi „sexy“ dílčí závěr nepřetržité činnosti těchto sil. Záměrem této knihy není komentovat úspěchy či neúspěchy takových misí v Afghánistánu a Iráku, ale řada dobře informovaných zdrojů uvádí, že po útocích 11. září 2001 se přímé akce rychle staly nejpreferovanějším typem speciálních operací, často na úkor operací jiných a z dlouhodobějších hledisek užitečnějších, jako jsou podpora chodu běžného života ve válečných oblastech nebo získávání vojenských informací. Typickou a nejznámější operací typu přímá akce je útok na Usámu bin Ládina, končící teroristovou smrtí.

Speciální/hloubkový průzkum je často operací předcházející přímé akci. Jak už název napovídá, speciální průzkum je současný termín pro činnost, která se během války ve Vietnamu označovala jako „long range reconnaissance patrol“, hloubková průzkumná hlídka. Mise tohoto typu jsou druhým nejčastějším úkolem příslušníků většiny jednotek speciálních sil. Spočívají v riskantním proniknutí hluboko na nepřátelské území a vybudování skrytých pozorovacích stanovišť, z nichž je sledována činnost nepřítele. Cílem mise může být vystopování nepřátelského lokálního vůdce, jako tomu bylo v osudné operaci Red Wings v Afghánistánu, která se stala předlohou pro knihu a hollywoodský film *Lone Survivor* (Na život a na smrt), nebo ve slavné misi provedené jednotkou ODA 551 (Operational Detachment Alpha) západně od města Karbala na počátku invaze do Iráku. Tým ODA 551 si zřídil stanoviště ve vyschlém korytě vádí plném nevybuchlé irácké dělostřelecké munice a sledoval odtud pohyb iráckých tanků, o němž informoval americkou 3. pěší divizi, která do této oblasti plánovala postup. Obě mise jsou klasickými příklady speciálního průzkumu.

Nakonec se zmiňme o výcviku domobrany a bezpečnostních sil v zahraničí. Takováto mise spočívá ve výcviku a odborném vedení zahraniční armády nebo bezpečnostních složek s cílem zabránit povstání místního obyvatelstva nebo již probíhající povstání potlačit. Jedná se o tradiční misi příslušníků amerických speciálních sil, jež mají bohaté zkušenosti s výcvikem malých skupin místních bojovníků, které se později stávají jádrem protipovstaleckých jednotek. Na mise tohoto typu se USA a jejich spojenci zaměřili jak v Iráku, tak v Afghánistánu poté, co začalo být jasné, že „... cestu k úspěchu si sami neprostrfílejí“. Typickým příkladem byla operace Village Stability v Afghánistánu, kde se příslušníci Navy SEAL stali mentory afghánské národní armády.

Pro vývoj a zdokonalování ručních zbraní speciálních sil jsou však jednoznačně nejdůležitější operace typu přímá akce. Supercitlivé zaměřovací přístroje, karabiny s krátkou hlavní, které nejsou delší než běžné samopaly, pistole s tlumičem hluku výstřelu opatřené laserovým zaměřovačem, všechny typy munice nejrůznějších ráží jsou výsledkem operací speciálních sil zaměřených na přepady a nečekané útoky ve stylu původních commandos.

Požadavky, jejichž splněním je podmíněna úspěšnost speciální operace, definoval admirál McRaven. Tvrdil, že úspěšná mise je charakterizována šesti body: jasný cíl, jednoduchost plánu, rychlost, zabezpečení, opakovaný nácvik, překvapení. Jinými slovy: je vypracován jednoduchý plán s jasně a srozumitelně stanoveným cílem, jehož provedení je intenzivně nacvičováno tolikrát, kolikrát čas a okolnosti dovolí. Jsou dodržována přísná bezpečnostní opatření, zejména utajení operace. Vlastní akce bude úspěšná, pokud bude provedena rychle a nepříteli překvapí. K tomu by se snad mohl připojit ještě jeden bod a to, že jednotka musí být k provedení úkolu vybavena těmi správnými zbraněmi a výstrojí.

Podobně jako je tomu u vlastních misí, tak i zbraně vhodné pro speciální operace musí splňovat některá obecná kritéria. Jednotky speciálních sil jsou svými zbraněmi až posedlé a mají pro to dobré důvody. Je nezbytné, aby jejich výzbroj byla spolehlivá v jakémkoli typu klimatu, který se na Zemi vyskytuje. Od zasněžených vrcholů Hindúkuše po zastrčenou uličku v Mogadišu nebo střed Atlantiku, tam všude je spolehlivost na prvním místě. Ze zbraně, která má sklon selhávat, se v bojové situaci stává jen velmi drahý kyj. Vedle spolehlivosti je zde však i řada dalších faktorů, které příslušník speciálních sil při výběru zbraně hodnotí.

Jde především o hmotnost a délku zbraně. Pokud příslušníci speciálních sil nejsou vysazováni do cílové oblasti na padácích nebo se tam nepřesunují pěšky, používají vozidla, čluny nebo vrtulníky a hledané cíle samy se často nacházejí v budovách, na palubách letadel či na lodích. Omezený prostor vyžaduje tudíž kompaktní zbraně, které se při útoku příslušníka speciální jednotky na cíl nezachytí ve dveřích či v okně. Velmi žádanou je rovněž snížená hmotnost zbraně. Během většiny hloubkových průzkumů, prováděných na počátku operace Trvalá svoboda (Enduring Freedom) v Afghánistánu, pronikaly skupiny příslušníků speciálních sil do cílového území většinou pěšky a určený cíl sledovaly i po dobu několika týdnů. Poté se, opět nejčastěji pěšky, stahovaly. Za těchto okolností jakékoli snížení hmotnosti zbraně či nesené munice významně přispívalo k šanci na přežití.

Vedle spolehlivosti, hmotnosti a kompaktnosti je dalším požadavkem na zbraň speciálních sil vysoká přesnost. Příslušníci speciálních sil se mohou ocitnout v situaci, kdy v jednom okamžiku musí vést ve stísněném prostoru palbu na blízkou vzdálenost a vzápětí musí zasahovat cíle rozptýlené mezi civilisty na rušné ulici. Příslušník speciálních sil musí důvěřovat své zbraň, že tak jako on spolehlivě odvede svůj díl práce. Zbraň musí být dostatečně odolná, aby střílela přesně i za situace, kdy během boje bude plná prachu

nebo bláta. Zbraň musí mít rovněž při zásahu cíle dostatečný zastavovací účinek, což ale automaticky neznamená, že musí jít o větší ráži. Jak autorovi potvrdili mnozí příslušníci speciálních sil, zneškodnění cíle závisí mnohem více na umístění zásahu než na ráži zbraně.

Po tomto vyčerpávajícím seznamu požadavků je zřejmé, proč se do výběru speciálních jednotek dostane z existujících typů zbraní jen jejich nevelký počet. Pokud se některá zbraň u některé speciální jednotky osvědčí, je většinou doporučena sesterským jednotkám a její užívání se v krátké době rozšíří. Jako příklad uveďme celosvětový úspěch samopalů Heckler & Koch MP5, který se dostal po známém obléhání iránské ambasády v Londýně v květnu 1980. Samy SAS začaly MP5 používat poté, co jej viděly v akci v rukou příslušníků německé GSG9 při osvobozování rukojmích z teroristy uneseného letadla Lufthansy v somálském Mogadišu v roce 1978.

Při této operaci s názvem Feuerzauber (Ohnivě kouzlo) byly také příslušníky SAS poprvé v ostré akci použity zábleskové (oslepující a ohlušující) granáty, s nimiž SAS již delší dobu cvičily. Podobný proces lze sledovat u americké Delta Force. Její výběr zbraní je poté obvykle rozšířen i na další jednotky podléhající velení JSOC a SOCOM a někdy se podle výběru Delta Force vyzbrojují i některé řadové jednotky armády Spojených států nebo jednotky speciálních sil spojenců z koalice války proti terorismu.

Speciální operace a zbraně, které se při nich používají, jsou rovněž nejdiskutovanějšími tématy v odborných střeleckých časopisech a na tematických internetových fórech. Obsah článků a diskusí kolísá ve značně širí od zaslíbených informací až po šíření omylů a naprostých nesmyslů. To často vede ke vzniku různých mýtů, které se do omrzení opakují tak dlouho, až je pro čtenáře obtížné oddělit zrno od plev. Než se posuneme dál, pokusme se některé z nich vyvrátit.

Jeden z nejčastějších mýtů říká, že si každý příslušník jednotek speciálních sil může zbraň sám vybrat a že si na bojiště přináší své vlastní zbraně. To se stává pouze ve výjimečných případech, obvyklé to ale rozhodně není. Za to, že se výjimka začala považovat za běžnou praxi, může zřejmě autor předlohy úspěšného filmu *American Sniper* (Americký sniper), natočeného podle autobiografie Chrise Kyleho. Bývalý odstřelovač Navy SEAL poskytl ještě před svou předčasnou smrtí v roce 2013 různým médiím řadu rozhovorů, v nichž prohlásil, že si s sebou na mise v Iráku bral vždy nikoliv pouze jednu, ale dvě pistole, které si obě sám pořídil. Šlo o SIG Sauer P220 ráže .45ACP a Springfield Armory TRP Operator ráže .45ACP. V rozhovoru pro britský střelecký týdeník *Shooting Times* v únoru 2013 řekl: „Byli jsme vybaveni pistolemi SIG P226, ale já nejsem příznivcem ráže 9 mm. Takže jsem při plnění bojových úkolů začal nosit vlastní pistoli SIG P220 ráže .45ACP...“ Můžeme se jen dohadovat, zda o tom jeho nadřízení nevěděli, nebo zda si SEALs ve vyzbrojování užívali výlučně volnosti.

V některých nejelitnějších speciálních jednotkách, jakou jsou SAS, Delta nebo Naval Special Warfare Development Group (DEVGRU, označovaná také jako SEAL Team 6), má každý příslušník stanoven omezený okruh zbraní,

z nichž si pro každou misi může vybrat. Příslušníci DEVGRU mají například možnost volby mezi dvěma verzemi karabin Heckler a Koch HK416 ráže 5,56×45 mm, lišícími se délkou hlavně (jedna s delší hlavní je vybavena přesnou optikou a slouží především k střelbě na větší vzdálenost, druhá je upravena zejména pro boj ve stíněném prostoru), samopaly s tlumičem pro boj ve stíněném prostoru, zkráceným granátometem ráže 40 mm pro palbu na vzdálenost několika set metrů a vždy dvěma pistolemi.

I pistole jsou určeny pro různé situace. Jedna je určena k neskrytému nošení a má objemnější zásobník, zatímco druhá je určena především k použití při misích vyžadujících skryté nošení zbraně. Každý si může vybrat zbraň, která se ke splnění bojového úkolu hodí nejlépe. Totéž platí pro elitu v rámci elit: odstřelovači si mohou vybrat z několika typů zbraní tu, která vyhovuje jejich zadání pro tu kterou konkrétní misi. Odstřelovačům Delta Force se nabízí několik typů pušek pro různé vzdálenosti, prostředí a celkové okolnosti dané mise. Podle vlastního úsudku si odstřelovač vybere tu zbraň, s níž splní svůj úkol nejlépe.

Ve většině jednotek speciálních sil, jako například u speciálních jednotek americké armády, u Rangers nebo u britské skupiny podpory speciálních sil (SFSG, Special Forces Support Group), tvoří základ výzbroje standardní karabina M4A1 ráže 5,56×45 mm. Hlavními důvody pro to jsou rozšířený typ používané munice, zaměnitelné zásobníky, snadná a dostupná výměna poškozených kusů a sjednocený výcvik. Zvláště vycvičení specialisté, jako jsou například v týmech ODA seržanti-zbraňoví specialisté (Weapons Sergeants), mohou používat pušky pro speciální určení Mk11 a Mk12 (Mk Special Purpose Rifle), s nimiž vedou přesnou střelbu na větší vzdálenosti, ale většina členů týmu je vyzbrojena standardními karabinami.

Stejně to platí i u pistolí. Všem příslušníkům jednotky je jako osobní zbraň přidělena pistole stejného typu. Vyjma operací, kdy je požadována buď větší palebná síla nebo skryté nošení zbraně, se u všech příslušníků jednotky jedná buď o Berettu, Glock nebo SIG Sauer. I u těch nejelitnějších speciálních jednotek jsou všichni vyzbrojeni stejnými pistolemi, neboť je vyžadována zaměnitelnost součástí, zásobníků a sjednocení munice. Každý, kdo viděl film Ridleyho Scotta *Black Hawk Down* (Černý jestřáb sestřelen), si jistě vzpomene na scénu, v níž jeden z odstřelovačů týmu Delta podává svému druhovi zásobník do pistole Colt 1911, což význam sjednocení výzbroje dobře ilustruje.

Dalším z nejnámějších mýtů je ovšem samo údajně mimořádně rozšířené používání pistolí příslušníky speciálních sil. Jeho kořeny tkví především v hollywoodských filmech. Ve skutečnosti řada vojáků, kteří prošli bojovým nasazením, včetně příslušníků speciálních sil, na nepřítel za celou svou vojenskou kariéru z pistole ani jednou nevystřelila. Mnozí z těch, jimž byla pistole přidělena jako osobní zbraň, z ní stříleli pouze při prověrkách na střelnici a jen velmi malý počet z ní vystřelil na nepřítel. Příběhy, v nichž současný voják používá pistoli v boji, jsou vzácné, protože vzácné jsou i okolnosti, za nichž by k tomu mohlo dojít. Pistole je zbraní poslední obrany, niko-

liv zbraní pro vedení běžného boje. Abychom parafrázovali rozšířené klišé, jen idiot by si do přestřelky zvolil pistoli. Příslušníci jednotek speciálních sil až na naprosté výjimky pistoli jako primární zbraň neužívají. Výjimky tvoří pouze operace v mimořádně stísněném prostoru, kdy je i krátká karabina příliš dlouhá (jako jsou například paluby letadel), při nesení balistického štítu nebo při misích, kdy je třeba zbraň nosit skrytě. I speciální pistole s tlumičem se používají jen pro speciální úkoly a důležitější funkcí tlumiče bývá spíše ztlumit zásleh při výstřelu než v tichosti „sejmout“ nějakého teroristu. Pistole mají u speciálních sil ryze obrannou, nikoliv útočnou funkci. Dále v textu se k tomuto tématu ještě vrátíme a pojednáme o typech pistolí, které speciální síly v současnosti používají.

Zřejmě nejrozšířenějším mýtem týkajícím se zbraní speciálních sil je však údajná neúčinnost munice ráže 5,56×45 mm používané do karabin M4A1. Diskusí na toto téma, často s až děsivým obsahem, je plný internet (stejně tak diskusí na téma účinnosti ráže 9×19 mm versus .45ACP). Mnozí čtenáři jistě znají historky, že munice ráže 5,56×45 mm byla vyvinuta proto, aby nepříteli pouze zraňovala a nezabíjela nebo že střela ráže 5,56 mm projde tělem, aniž způsobí nějaké vážnější zranění, a voják proto musí nepříteli rozstřílet jako cedník, aby ho dokázal zastavit. Rozšířená je rovněž pověst, že střelu ráže 5,56 mm vychýlí z dráhy i střet se stébly trávy.

Všechny tyto zkazky se opakovaně objevují nejen na internetu, ale i v různých časopisech se střeleckou tematikou. Rovněž o účinnosti nebo neúčinnosti různých ráží a typů střel proti lidskému tělu toho již bylo napsáno mnoho. Existuje řada vzájemně více či méně odlišných vědeckých teorií o tom, k čemu dochází při průchodu střely lidským tělem a co ovlivňuje její zastavovací účinek. Téměř všechny teorie se však shodují ve dvou základních bodech:

Za prvé, že střela způsobí primární, tzv. trvalou či permanentní ranivou dutinu. K té dochází v důsledku pronikání střely tělem a její velikost závisí na ráži a tvaru střely. Trvalá ranivá dutina je tím, co zejména způsobuje ochromení lidského těla, tedy oním mytickým „zastavovacím účinkem“. Střela se dále v těle může třístit na řadu úlomků, může se zploštit do hřibovitého tvaru nebo se vychýlit z přímé dráhy. Vychýlením z dráhy se rozumí především převrácení střely, které znásobuje při průchodu tělem její ranivý účinek, doslova řečeno, střela zvětšuje otvor, který při průniku způsobila. Pokud dojde k některému z výše popsaných jevů, zvětšuje se tím permanentní ranivá dutina. Pokud střela nebo některý její úlomek zasáhne během průchodu tělem některý důležitý vnitřní orgán nebo tepnu, ochromení těla bude rychlejší a pravděpodobnější, než když střela projde jen svalovinou a neroztříští se nebo se nezačne převracet.

Za druhé, vytvoří se sekundární neboli dočasná ranivá dutina. Ta je způsobena tzv. hydrostatickým šokem. Jednoduše řečeno sekundární ranivá dutina je způsobena šokovým efektem na tkáň při průchodu střely. Jev by se dal přirovnat k mořskému vlnobití, kdy se v důsledku dočasného tlaku střely na okolní tkáň tyto rozvlní a „zčeří“ podobně jako voda. Dochází

k němu ale jen u střel z pušek nebo kulometů, neboť střela z pistole nemá k jeho způsobení dostatečnou rychlost a energii.

I zde platí, že tříštění, zploštění nebo převrácení střely sekundární ranivou dutinu zvětšují a přispívají tak k ochromení těla, případně i k smrtícímu účinku, pokud šokový efekt zasáhne například důležitý orgán nebo páteř. Obvykle se ale sekundární dutina opět zacelí a tkáň se po průchodu střely vrátí na své původní místo. Je tedy žádoucí, aby střela z pistole či pušky způsobila závažnou permanentní i sekundární ranivou dutinu a zvýšila tak pravděpodobnost ochromení nepřítele. Povšimněme si, že tu hovoříme spíše o ochromení než o usmrcení. Příslušník speciálních sil musí eliminovat nebezpečí a co nejrychleji vyřadit nepřítele z boje. Pokud je nepřítel vyřazen z boje, ale přesto stále představuje potenciální ohrožení – hýbe se nebo stále svírá v ruce zbraň –, může na něj být znovu zaměřena palba, tentokrát již s jasným cílem jej usmrtit. První a rozhodující činností příslušníka speciálních sil však je ochromením vyřadit nepřítele z boje a znemožnit mu v něm pokračovat.

Během válek v Iráku a ještě více během bojů v Afghánistánu se opět objevilo volání po znovuzavedení větší puškové ráže 7,62×51 mm. Někteří špičkoví odstřelovači s bojovými zkušenostmi na obou válčistích konstatovali, že k zneškodnění povstalce potřebují tři až čtyři výstřely ráží 5,56×41 mm oproti jednomu, maximálně dvěma výstřelům ráží 7,61×51 mm. Balistické expertizy potvrzují, že čím větší je ráže, tím větší permanentní ranivá dutina se v těle vytvoří. Ale znamená to s jistotou, že ráže 5,56×41 mm je málo účinná a měla by být nahrazena?

Největší kritika se na ráži 5,56×41 mm snáší v oblasti smrtícího účinku. Argumentace se opírá o jednoduchý fakt: plnoplášťová střela ráže 5,56 mm, jako například u americké munice M855A1, začíná již po 200 metrech letu významně ztrácet rychlost. U útočných pušek s kratší hlavní nebo u karabin, jako je M4A1, se tento nežádoucí efekt kvůli krátké hlavní ještě zvýrazňuje. Střely, u nichž se po zásahu cíle spoléhá na změnu dráhy převrácením, čímž má být dosaženo větší ranivosti, si obecně příliš dobře nevedou, neboť jejich rychlost klesá již ve vzdálenostech, na něž se boj běžně vede.

Klasickým příkladem výše popsaného jevu je použití střel ráže 5,56×41 mm typu Green Tip (bezolovnaté) v operaci Black Hawk Down. Tvar střel je navržen tak, aby především probíjely přilby a neprůstřelné vesty s ocelovými pláty, takže k jejich převrácení po vstřelu do těla často nedojde. Požadovaným účinkem ale je, aby k tomuto převrácení došlo, tedy aby střela zasáhla cíl s velkou rychlostí a aby její následné změny směru v těle a vytvoření velké ranivé dutiny spolehlivě zajistily ochromení nepřítele a jeho vyřazení z boje. Zajištění tohoto požadavku může být u ráže 5,56×41 mm dosaženo jednak použitím těžší střely a jednak úpravou jejího tvaru.

Naproti tomu střely ráže 7,62×51 mm neztrácejí příliš rychlost ani na větší vzdálenosti, a tudíž i na tyto vzdálenosti zasahují cíl s větší rychlostí než ráže 5,56×41 mm. To způsobuje po vstřelu spolehlivější fragmentaci nebo změny směru v těle a – spolu s vyšší hmotností střely – zajišťuje větší ranivý účinek,

+

k němuž však díky vyšší hmotnosti dojde i v případě, že se střela v těle převracet nezačne.

Znamená to tedy, že příslušníci speciálních sil i jejich armádní kolegové z uvedených důvodů opět vymění své útočné pušky a karabiny ráže 5,56×41 mm za ráži 7,62×51 mm? V blízké době určitě nikoliv. Dá se říci, že většina hrůzných historek o slabé účinnosti ráže 5,56×41 mm je vymyšlená. Ani ty nejrozšířenější nelze nijak doložit a kolují jen jako zkazky. Máme se spolehnout na několik těžko doložitelných historek obíhajících po internetu nebo na zkušenosti získané za posledních deset let během operací v Iráku a Afghánistánu? Opravdu se každý voják nebo operátor speciálních sil vrací z bojového nasazení s barvitými příběhy o mizerné výkonnosti munice ráže 5,56×45 mm?

Je tedy ráže 5,56×41 mm pro útočné pušky ideální? To jistě nikoliv. Je tedy naopak tak neúčinná, jak tvrdí její odpůrci? To zcela jistě také ne. Odpověď leží někde uprostřed a my se k tématu v knize ještě podrobněji vrátíme. Dotkneme se také polemik na téma ráží 9×19 mm versus .45ACP nebo údajného konce samopalů jako již nadbytečného typu automatické zbraně.

Autor knihy doufá, že s tím, jak si čtenář snad rozšíří znalosti o současných ručních palných zbraních, lépe pochopí i mimořádnou hodnotu dnešního příslušníka speciálních sil, jeho obětavost a oddanost zvolené práci. Doufá rovněž, že četba této knihy probudí v čtenáři zájem seznámit se také s prací George Markhama *Guns of the Elite*, která ho provázela po dlouhá léta.

Leigh Neville
Sydney
srpen 2015

Poděkování

Autor chce za podporu poděkovat především své manželce Jodi Fraser-Nevillové. Rád by také poděkoval bývalému elitnímu odstřelovači Johnu „Shrekovi“ McPhee za unikátní vhled do světa speciálních sil a Nathanu Vinsonovi za to, že se podělil o své rozsáhlé znalosti o činnosti vojenských odstřelovačů. Děkuje rovněž za spolupráci řadě dosud aktivních příslušníků jednotek speciálních sil, jejich jména musí zatím zůstat utajena. Zvláštní zmínku za pomoc při vzniku této knihy zaslouží rovněž Nathan Wyatt ze společnosti Knight's Armament, Kelly Stumpfová ze společnosti Colt Canada and Andy Falcone ze zbrojovky Heckler and Koch.

Kapitola první

Pistole

Základní přehled

Pistole je typem krátké palné zbraně, s níž si, snad ještě vedle samopalu MP5 a karabiny M4A1, veřejnost speciální jednotky neodmyslitelně spojuje. Obraz příslušníka commandos, který s pistolí s tlumičem tiše číhá ve stínu, nebo obraz tajného agenta, jenž svou pistolí Walther PPK posílá na onen svět nepřítele státu, byl zpopularizován a utvrzován řadou filmů i knih. Ale jaká je skutečnost dnes, v době tvrdé války proti povstalcům a teroristům?

Nejprve si však dopřejme krátký exkurs do historie. Za druhé světové války byli Spojenci i státy Osy donuceni okolnostmi vyzbrojovat své speciální síly řadou

Australský operátor z taktické úderné skupiny (Tactical Assault Group) míří při nácviu operace na osvobození rukojmích pistolí Heckler & Koch USP Tactical ráže 9×19 mm. (LAC Rodney Welch, Australian SOCOMD)

odlišných typů pistolí. U Spojenců dosáhly největší obliby slavný Colt M1911 ráže .45ACP (běžněji známý jako Colt.45), Browning GP35 ráže 9×19 mm a některé revolvery ráže .38, zejména legendární britský Webley. Browning GP35 používali občas i němečtí vojáci, neboť jeho výrobce, belgická zbrojovka Fabrique Nationale (FN), padl po okupaci Belgie v roce 1940 do německých rukou. GP35 byla pod označením Pistole 640(b) zařazena do výzbroje Waffen SS a speciálních komand Brandenburg spadajících pod Abwehr. Komanda sil Brandenburg byla také vyzbrojena pistolemi Walther P38 ráže 9×19 mm.

Pro příslušníky speciálních sil a partyzány bojující v hlubokém nepřátelském týlu byly vyvíjeny i specializované pistole, jako například britská pistole s tlumičem Welrod ráže .32ACP. Tato zbraň s oficiálním označením Hand Firing Device Mk1 (ruční palný prostředek Mk1) byla později upravena na ráži 9×19 mm a v této podobě sloužila operátorům SAS a SBS ještě v 90. letech minulého století. Welrod byla od základu vyvíjena speciálně jako pistole s tlumičem, sloužící k tiché likvidaci hlídek nebo k tiché skryté popravě. Tlumič byl její nedílnou součástí. Zbraň byla opatřena jedinečným závěrem, takže kromě slabého cvaknutí zápalníku nevydala při výstřelu vůbec žádný zvuk. Nevýhodou ovšem bylo pomalé přebíjení zbraně, takže střelci byli při výcviku důrazně upozorňováni, že musí přesně zamířit a cíl zasáhnout první ranou!

Pro střelbu na velmi krátkou vzdálenost byl vyvinut i malý Liberator M1942 ráže .45ACP s hladkou hlavní. Jednalo se o pistolku používající těžší munici uloženou v integrovaném zásobníku na pět nábojů. Byli jí, jako snadno ukryitelnou zbraní poslední obrany, vyzbrojováni příslušníci hnutí odporu v okupovaných zemích. Stejně jako u pistole Welrod musel být každý náboj zasunut do nábojové komory manuálně a ani vyhození prázdné nábojnice po výstřelu nebylo nic jednoduchého. Střelec musel použít psací pero, kousek silného drátu nebo jiný podobný předmět a nábojnici ze závěru vydolovat. Teprve pak mohl znovu nabít. Lze si sotva představit, jak někdo provádí tyto úkony ve chvíli, kdy se ocitne pod palbou.

Je zajímavé zmínit, že o 25 let později zkonstruovali ve zbrojovce Heckler a Koch mnohem účinnější pistoli určenou pro příslušníky hnutí odporu v případném evropském konfliktu, H&K VP70M. Tato první samonabíjecí pistole s plastovým rámem – předchůdkyně pozdější pistole Glock – byla určena pro speciální jednotky tehdejšího Bundeswehru, z nichž se měly vybírat týmy záškodníků, které by po případném sovětském útoku přes hranice západního Německa působily na Sověty okupovaných územích. VP70M byla vyvavena i speciální plastovou pažbou sloužící zároveň jako pouzdro. S připevňenou pažbou bylo možné střílet nejen jednotlivými ranami, ale i třířannými dávkami. Zbraň se však příliš nerozšířila a dnes je známější spíše díky účinkování ve sci-fi filmu *Aliens* (Vetřelci) z roku 1986 a díky snad nejsilnějšímu odporu spouště (nutný tlak až 8 kg), jaký kdy nějaká pistole měla. Silný odpor spouště na druhou stranu umožňoval její bezpečné nošení s nábojem v komoře.

Samonabíjecí pistole High Standard H-D Model ráže .22LR byla vyvinuta za druhé světové války podle požadavků Office of Strategic Services (OSS, Úřad

strategických služeb) jako zbraň s integrovaným tlumičem hluku výstřelu, určená především ke skrytému nošení. OSS ji označoval jako M/S (Military / Silent – vojenská / tichá). Některé výrobní série neměly vyraženy žádné sériové číslo a používaly se při tajných operacích v nevyhlášených válkách, kde nesměla zůstat žádná stopa vedoucí k USA. Závěr této pistole zůstal po vystřelení posledního náboje zachycen v zadní poloze (střelecká pohotovost), což byl prvek, který se pak objevil i u dalších pistolí s tlumičem, například u Mk22 Mod0 Hush Puppy ráže 9×19 mm, která se v rukou příslušníků Navy SEAL proslavila ve Vietnamu. Izraelská tajná služba Mossad používala při misích v rámci operace Boží hněv (reakce na vraždy izraelských sportovců na olympiádě v Mnichově v roce 1972) k tichým popravám vypátraných teroristů pistole s tlumičem Beretta ráže .22LR. Kvůli malé ráži bylo pro jisté usmrcení nutné zvolit taktiku bezprostředního přiblížení k cíli a poté do jeho hlavy vyprázdnit pokud možno celý zásobník.

Výše zmíněná pistole Mk22 Mod0 Hush Puppy, což byl modifikovaný Smith & Wesson M39, představovala ve vývoji pistolí pro speciální jednotky další stupeň. Měla střeleckou pohotovost a používala se do ní speciální podzvuková munice s těžkou střelou o hmotnosti 158 gránů (10,24 g). Byla to velmi tichá zbraň, avšak tlumič vydržel jen zhruba třicet výstřelů, než se zcela opotřeboval. Speciální jednotky ve Vietnamu používaly i pistole s tlumičem ráže .22LR, jako například Colt Woodsman.

Možná poněkud překvapivě zažil ve Vietnamu krátký návrat mezi zbraně speciálních sil i revolver. Došlo k tomu při velmi specifických a velmi nebezpečných operacích, během nichž byly prozkoumávány a od nepřátel čištěny podzemní tunelové komplexy Vietcongu. Zvláště vybraní vojáci, kteří si říkali tunelové krysy, se plazili tunelovými systémy a pronásledovali severovietnamské partyzány. Při tom často používali revolver AA1, což byl modifikovaný Smith & Wesson M29 ráže .44 Magnum s velmi krátkou hladkou hlavní, upravený pro speciální kartáčovou munici se zmenšenou prachovou náplní a sníženým hlukem výstřelu. Nicméně nejoblíbenějšími krátkými palnými zbraněmi příslušníků speciálních sil i agentů CIA ve vietnamské válce zůstaly samonabíjecí pistole Colt M1911A1 a Browning GP-35 High Power. Navzdory značné oblibě Browningu GP-35 nebyla tato zbraň nikdy přijata do výzbroje speciálních sil armády Spojených států oficiálně. Jednotka Navy SEAL přijala v téže době oficiálně jako první z vojenských složek USA do výzbroje jinou samonabíjecí pistoli ráže 9 mm.

Na počátku 60. let minulého století přijaly SEALs mezi své oficiální zbraně pistoli Smith & Wesson M39 ráže 9×19 mm (předchůdce Mk22 Mod0 Hush Puppy) spolu s revolverem Special Model 15 ráže .38. Historik této jednotky Kevin Dockery poznamenává, že původní požadavek byl na revolver užívající výkonnější munici .357 Magnum, ale kvůli škrtnům v rozpočtu se SEALs museli spokojit s ráží .38. Obě zbraně prošly tvrdou zkouškou války ve Vietnamu.

Nebyly to však překvapivě jen týmy SEAL za vietnamské války, které si cenily revolverů více než samonabíjecích pistolí. Ještě na konci 70. let 20. stol.